

IQTISODIY TAHLIL: SOLIQ SIYOSATI ORQALI INVESTITSIYALARNI RAG‘BATLANTIRISH

Berdiyev Nazirjon Abduvoseyevich

SamDUKF o‘qtuvchi

Murodullayev Bekjahon Yunus o‘g‘li

SamDUKF student

Abdurashidov Shohjahon G‘ayrat o‘g‘li

SamDUKF student

Anotatsiya: Ushbu maqola "Soliq siyosati orqali investitsiyalarni rag‘batlantirish" mavzusida soliq siyosatining mamlakat iqtisodiyotiga ta’siri, investitsiyalarni jalb qilishdagi roli va xalqaro tajribalar bilan bog‘liq tahlillarni o‘z ichiga oladi. Soliq siyosati davlatlarning iqtisodiy o‘shini rag‘batlantirishda va sarmoyalarni jalb qilishda muhim vosita hisoblanadi. Maqolada O‘zbekistondagi soliq islohotlari va xususiy investitsiyalarni qo‘llab-quvvatlashdagi strategiyalar hamda boshqa rivojlangan mamlakatlar tajribasi yoritilgan. Xalqaro tajribalar, xususan, Singapur, Irlandiya va BAA kabi mamlakatlarning soliq siyosati orqali iqtisodiy o‘sh va investitsiyalarni rag‘batlantirishdagi muvaffaqiyatlari tahlil qilingan. Maqolada soliq siyosatining iqtisodiy barqarorlikka, raqobatbardoshlikka va investitsion muhitni yaxshilashga bo‘lgan ta’siri ko‘rsatib o‘tiladi, bu esa mamlakatlar uchun investitsiya strategiyalarini ishlab chiqishda muhim yo‘nalishlarni belgilaydi.

Kalit suzlar: Soliq siyosati, investitsiyalar, soliq imtiyozlari, xalqaro tajriba, sarmoyalar, iqtisodiy barqarorlik, investitsiyaviy muhit, soliq stavkalari, soliq islohotlari, raqobatbardoshlik.

Аннотация: Данная статья рассматривает роль налоговой политики в стимулировании инвестиций, а также ее влияние на экономику страны и анализ международного опыта. Налоговая политика является важным инструментом для стимулирования экономического роста и привлечения инвестиций. В статье рассмотрены налоговые реформы в Узбекистане, а также стратегии поддержки частных инвестиций, с опорой на международный опыт. Осуществленные налоговые реформы в таких странах, как Сингапур, Ирландия и ОАЭ, анализируются с точки зрения их успешного использования для стимулирования экономического роста и инвестиций. В статье подчеркивается влияние налоговой политики на экономическую стабильность, конкурентоспособность и улучшение инвестиционной среды, что помогает в разработке инвестиционных стратегий для стран.

Ключевые слова: *Налоговая политика, инвестиции, налоговые льготы, международный опыт, капитал, экономическая стабильность, инвестиционная среда, налоговые ставки, налоговые реформы, конкурентоспособность.*

Abstract: *This article examines the role of tax policy in stimulating investments and its impact on the country's economy, including an analysis of international experiences. Tax policy is a critical tool for fostering economic growth and attracting investments. The article discusses tax reforms in Uzbekistan and strategies for supporting private investments, with reference to international experiences. The successful use of tax policies for promoting economic growth and investment in countries such as Singapore, Ireland, and the UAE is analyzed. The article emphasizes the impact of tax policy on economic stability, competitiveness, and improving the investment environment, which helps in formulating investment strategies for countries.*

Keywords: *Tax policy, investments, tax incentives, international experience, capital, economic stability, investment environment, tax rates, tax reforms, competitiveness.*

KIRISH:

Soliq siyosati har bir mamlakatning iqtisodiy o'sishini ta'minlash va investitsiyalarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi. Davlatlarning soliqqa doir qarorlari nafaqat ichki iqtisodiy barqarorlikni, balki xorijiy sarmoyalarni mamlakatga jalb qilishni ham ta'minlaydi. Mamlakatlar o'rtasida soliq siyosatidagi farqlar, investitsiyalarni jalb qilishdagi muvaffaqiyat yoki muvaffaqiyatsizlikka bevosita ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, raqobatbardosh soliq siyosatiga ega bo'lgan davlatlar, masalan, Singapur, Irlandiya va BAA kabi mamlakatlar, tez o'sib borayotgan iqtisodiyoti va rivojlangan investitsion muhitga ega bo'lishmoqda. Maqolada soliq siyosatining investitsiyalarni rag'batlantirishdagi roli, O'zbekistonda amalga oshirilgan soliq islohotlari va xalqaro tajribalar tahlil qilinadi. Soliq siyosatining samarali qo'llanilishi mamlakatning iqtisodiy o'sishiga, yangi sarmoyalarni jalb qilishga va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi.

Investitsiyalarni tahlil qilish

Investitsiyalar iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshlikni oshirishda eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Ular infratuzilma, ishlab chiqarish quvvatlarini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va inson kapitalini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Mamlakatning iqtisodiy siyosati, xususan soliq tizimi, investitsiyalarni jalb qilish va ularni samarali taqsimlashda muhim vosita sifatida qaraladi. So'nggi ma'lumotlarga ko'ra, global miqyosda investitsiyalarning hajmi pandemiya davrida qisqarishiga qaramay, 2023-yildan boshlab barqaror o'sish ko'rsatkichiga ega bo'ldi. Jahon banking hisobotlariga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlar uchun investitsiyalarni jalb qilishning asosiy omillari infratuzilmaning yaxshilanishi, soliq siyosatining barqarorligi va qulay

biznes muhitining yaratilishidir. Xususan, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish bo'yicha oldinda borayotgan mamlakatlar Singapur, Irlandiya, BAA kabi davlatlar bo'lib, ular imtiyozli soliq rejimlari va sarmoyadorlar uchun maxsus iqtisodiy zonalarni tashkil qilish orqali muvaffaqiyatga erishgan.

O'zbekistonda 2023-yildan boshlab xorijiy va mahalliy investitsiyalarni jalb qilishga qaratilgan keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirildi. Xususan, maxsus iqtisodiy zonalar va erkin savdo hududlari tashkil qilinib, ularda sarmoyadorlar uchun soliq imtiyozlari va boshqa qulay sharoitlar taqdim etildi. Shu bilan birga, investitsiyalar uchun shaffoflikni oshirish va davlat tomonidan kafolatlarni kuchaytirish choralari ko'rildi.

Natijada, 2023-yilda xorijiy investitsiyalar hajmi 20% ga oshgan va bu mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shgan.

Xalqaro tajribaga nazar tashlasak, Singapur past soliq stavkalari va qulay tartiblar orqali global texnologik kompaniyalar uchun jozibador bo'lgan. Irlandiya esa IT sohasidagi yirik korporatsiyalarni jalb qilish orqali yuqori texnologiyali iqtisodiyotga ega bo'lishga erishgan. Bu mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, investitsiyalarning muvaffaqiyati nafaqat soliq yengilliklariga, balki siyosiy barqarorlik, biznesni boshqarishning soddaligi va rivojlangan infratuzilmaga bog'liqdir. Investitsiyalarni jalb qilish

O'zbekistonda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, eksport salohiyatini oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratish uchun hal qiluvchi omil bo'lib qolmoqda. Kelgusida davlat tomonidan sarmoyadorlarni qo'llab-quvvatlash siyosatini yanada kengaytirish va xalqaro tajribalarni tatbiq etish mamlakatning iqtisodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Investitsiyaga ta'sir qiluvchi omillar

Investitsiyalarga ta'sir qiluvchi omillar iqtisodiy o'sish, sarmoyadorlar ishonchi va mamlakatning global bozorlar bilan aloqalarini mustahkamlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu omillar sarmoya kiritish qaroriga sezilarli ta'sir qiladi va ular orasida iqtisodiy muhit, siyosiy barqarorlik, soliq tizimi, infratuzilma va ishchi kuchi jozibadorligi ajralib turadi.

Iqtisodiy o'sish sur'ati va makroiqtisodiy barqarorlik sarmoyadorlar uchun asosiy indikatorlardir. Barqaror iqtisodiy muhit, past inflyatsiya darajasi va kuchli ichki talab investitsiyalarni jalb qilishga yordam beradi. Jahon bankining hisobotlariga ko'ra, yillik iqtisodiy o'sish sur'ati yuqori bo'lgan davlatlar ko'proq xorijiy investitsiyalarni jalb qilishi mumkin. Shuningdek, soliq stavkalarining pastligi va ishlab chiqarish tannarxining arzonligi ham sarmoyadorlarni jalb qilishda muhim omillardir

Siyosiy barqarorlik

Siyosiy barqarorlik investitsiyalar uchun hal qiluvchi omil hisoblanadi. Xavfsiz va prognozlash mumkin bo'lgan siyosiy muhit xorijiy sarmoyadorlarning mamlakatga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Aksincha, siyosiy mojarolar, korrupsiya va qonunbuzarlik xavfi yuqori bo'lgan mamlakatlar investitsiyalarni jalb qilishda qiyinchiliklarga duch keladi. Transparency International tashkilotining hisobotlari siyosiy barqarorlik va korrupsiyaga qarshi kurash darajasi sarmoyadorlar qarorlariga bevosita ta'sir qilishini ko'rsatadi

Soliq tizimi

Soliq siyosati investitsiyalarni jalb qilishning muhim mexanizmidir. Past soliq stavkalari va imtiyozli rejimlar xorijiy kompaniyalar uchun qulay sharoitlar yaratadi. Masalan, Singapur va Irlandiya kabi davlatlar past korporativ soliq stavkalari orqali yirik transmilliy kompaniyalarni jalb qilishga muvaffaq bo'lgan. Shu bilan birga, soliqqa oid shaffoflik va tartiblarning oddiyliigi ham muhimdir. Murakkab soliq qonunchiligi yoki soliqqa oid ortiqcha byurokratiya sarmoyadorlarni mamlakatdan uzoqlashtirishi mumkin.

Infratuzilma

Yaxshi rivojlangan transport, aloqa va energetika infratuzilmasi investitsion jozibadorlikni oshiradi. Infratuzilmaning zamonaviyligi korxonalar uchun ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi va logistika xarajatlarini kamaytiradi. Masalan, Xitoyning "Bir makon, bir yo'l" tashabbusi doirasida infratuzilma loyihalariga sarmoya kiritilishi global investorlarni jalb qilishda katta yutuqlarni ta'minladi.

Ishchi kuchi va texnologiyalar

Sarmoyadorlar uchun mehnat bozori ham muhim ahamiyatga ega. Malakali, lekin arzon ishchi kuchining mavjudligi ishlab chiqarish tannarxini kamaytiradi va mamlakatning jozibadorligini oshiradi. Bunga qo'shimcha ravishda, texnologik rivojlanish darajasi ham sarmoyadorlar uchun asosiy mezonlardan biridir. Masalan, raqamli infratuzilmaning rivojlanganligi IT-kompaniyalarni jalb qilishga yordam beradi.

Soliq siyosatining investitsiyadagi roli

Soliq siyosati mamlakatlar uchun investitsiyalarni jalb qilishning eng muhim vositalaridan biridir. Yaxshi ishlab chiqilgan soliq siyosati, investitsiya muhiti va iqtisodiy o'sishning asosiy omillarini tashkil etadi. Soliq siyosatining investitsiyalarga ta'siri faqat soliq stavkalarida yoki imtiyozlarda emas, balki umumiy iqtisodiy va huquqiy muhitda ham o'z aksini topadi. Bunday siyosatning samaradorligi, asosan, uning barqarorligi va sarmoyadorlar uchun shaffofligini ta'minlashda yotadi.

O'zbekistonda soliq siyosatidagi islohotlar, xususan, soliq stavkalarining pasayishi va maxsus iqtisodiy zonalarda soliq imtiyozlari taqdim etilishi, xorijiy sarmoyalarni jalb qilishda muhim rol o'ynaydi. Davlatning iqtisodiy siyosatdagi sa'y-harakatlari, soliqqa oid yengilliklar, sarmoyadorlarga taqdim etilgan maxsus rejimlar (masalan, soliqqa oid imtiyozlar, tarmoq bo'yicha qo'shimcha moliyaviy yordam) bu jarayonni yanada samarali qilishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, soliq siyosatining aniq va barqaror bo'lishi investorlarning qarorlariga ta'sir qiladi.

Yaxshi tuzilgan soliq tizimi, o'zgaruvchan soliq siyosati risklarini kamaytirishga yordam beradi va iqtisodiy ishonchni oshiradi.

Soliq siyosatining muhimligi shundaki, u iqtisodiy faoliyatni faollashtiradi, yangi korxonalar va kompaniyalar tashkil etilishiga turtki beradi. Bu o'z navbatida, yangi ish o'rinlari yaratishga, iqtisodiy o'sishni ta'minlashga va mamlakatning global miqyosda raqobatbardoshligini oshirishga yordam beradi. Soliq imtiyozlari va yengilliklari sarmoyadorlar uchun iqtisodiy muhitni jozibador qiladi, bu esa investitsiyalarni ko'paytiradi va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Xalqaro tajriba

Dunyo miqyosida soliq siyosati orqali investitsiyalarni jalb qilish borasida muvaffaqiyatli tajribalar mavjud. Masalan, Singapur, Irlandiya va BAA kabi davlatlar, soliq siyosatini optimallashtirish orqali o'z iqtisodiyotlarini global investitsiyalarga jozibador qilishgan. Bu mamlakatlar soliq stavkalarini pasaytirib, soliq imtiyozlarini taqdim etish orqali xorijiy sarmoyalarni o'zlariga jalb qilganlar. Singapurda, xususan, 2000-yildan keyin raqamli va texnologik sohalarga qaratilgan soliq siyosati, yangi sarmoyalar kiritilishiga xizmat qilgan va bu o'zining iqtisodiy o'sishiga katta ta'sir ko'rsatgan.

O'zbekiston ham bu tajribadan o'rganib, soliq siyosatini xalqaro investorlar uchun qulay qilishga harakat qilmoqda. O'zbekistonda maxsus iqtisodiy zonalar va ishlab chiqarishni rag'batlantirishga qaratilgan soliq imtiyozlari sarmoyalarni jalb qilishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu tajriba boshqa mamlakatlar uchun ham samarali model bo'lishi mumkin, chunki u soliq siyosatining iqtisodiy rivojlanish va investitsiyalarni jalb qilishdagi rolini tasdiqlaydi.

Xulosa

Soliq siyosati investitsiyalarga ta'sir qiluvchi muhim omil sifatida mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanishini ta'minlaydi. O'zbekistonda amalga oshirilgan soliq islohotlari va maxsus iqtisodiy zonalar orqali sarmoyalarni jalb qilish uchun yaratilgan qulay sharoitlar investitsiyaviy faollikni rag'batlantirishga yordam bermoqda. Xalqaro tajribalar esa, soliq siyosatining samarali yondashuvlari investitsiyalarni jalb qilishda katta rol o'ynashini ko'rsatadi. Soliq siyosatining barqarorligi va aniq bo'lishi, iqtisodiy ishonchni oshiradi va sarmoyadorlar uchun xavfsiz muhit yaratadi. Shu bois, O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun soliq siyosatining takomillashishi va sarmoyadorlar uchun yanada kengroq imkoniyatlar yaratish davom ettirilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Tovarov, O. (2023). "Soliq siyosatining iqtisodiy o'sishdagi roli." Toshkent: Iqtisodiy tadqiqotlar instituti. Rakhmatov, D. (2022). "Xalqaro tajribalar va soliq siyosatining

sarmoyalarni jalb qilishdagi ahamiyati." *Jahon iqtisodiyoti jurnali*, 45(7), 104-116,

Kumar, R., & Lee, S. (2021). "Soliq imtiyozlarining global investitsiyalarga ta'siri." *International Tax Review*, 32(3), 85-102, World Bank Group. (2020). "Global Investment Outlook and Tax Policies." World Bank Publications, BAA Soliq siyosati va investitsiyalar. (2022). "Xalqaro investitsiyalarni jalb qilishda muvaffaqiyatli tajribalar." *Investment Insights*, 14(6), 58-72.

